

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการสรุปผลการวิจัย โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร การศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบ การจัดการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหาร การศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบันและที่ควรจะเป็นในอนาคต
2. เพื่อศึกษามีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหาร การศึกษาระดับจังหวัด ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร การศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในจังหวัด
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหาร การศึกษากับกลุ่มข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่มีต่อโครงสร้างการบริหาร การศึกษาระดับจังหวัด

สมมติฐานในการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้บริหาร การศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในภาคเหนือ เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหาร การศึกษาระดับจังหวัด ไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร การศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย รวม 16 จังหวัด เป็นผู้บริหาร การศึกษาในสถานศึกษา จำนวน 7,460 คน ผู้บริหาร การศึกษานอกสถานศึกษา จำนวน 364 คน รวมเป็นผู้บริหาร การศึกษา จำนวน 7,824 คน และข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา จำนวน 204 คน รวมเป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัย 8,028 คน

2. การสุ่มตัวอย่างประชากร ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ไล่ตัวอย่างประชากร คือ ผู้บริหารการศึกษา ในสถานศึกษา จำนวน 365 คน ผู้บริหารศึกษานอกสถานศึกษา จำนวน 187 คน ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา จำนวน 134 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งหมด จำนวน 686 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะของแบบสอบถามมี 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (check List)

ตอนที่ 2 ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบันและที่ควรจะเป็นในอนาคต เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale)

ตอนที่ 3 ถามปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด เป็นคำถามแบบปลายเปิด (open-ended)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยทางไปรษณีย์ แบบสอบถามส่งไป 686 ฉบับ ได้รับคืนและใช้ในการวิจัยได้ จำนวน 507 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.90

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่ม โดยใช้วิธีการทดสอบค่าไค-สแควร์ (Chi-square) สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยรวบรวมจากแบบสอบถามแบบปลายเปิด

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย (ร้อยละ 95.27) เมื่อจำแนก

ตามกลุ่มประชากรทั้งผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา เป็นชายมากกว่าหญิง (ร้อยละ 94.46 และร้อยละ 98.91 ตามลำดับ)

2. อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 35 - 44 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 45.56) เมื่อจำแนกตามกลุ่มประชากร ผู้บริหารการศึกษามีอายุระหว่าง 35 ถึง 44 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 48.19) ส่วนข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษามีอายุระหว่าง 45 - 54 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 46.74)

3. ภูมิลำเนาทางการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุด (ร้อยละ 70.02) เมื่อจำแนกตามกลุ่มประชากรทั้งผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา มีภูมิลำเนาทางการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุด (ร้อยละ 72.53 และร้อยละ 58.70 ตามลำดับ)

4. อายุราชการ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุราชการระหว่าง 10-20 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 50.30) เมื่อจำแนกตามกลุ่มประชากร ทั้งผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษามีอายุราชการ ระหว่าง 10 - 20 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 52.53 และร้อยละ 40.22 ตามลำดับ)

5. อายุราชการในตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุราชการในตำแหน่งปัจจุบัน ระหว่าง 5 - 10 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 37.28) เมื่อจำแนกตามกลุ่มประชากรผู้บริหารการศึกษามีอายุราชการในตำแหน่งปัจจุบัน ระหว่าง 5 - 10 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 39.52) ส่วนข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษามีอายุราชการในตำแหน่งปัจจุบันต่ำกว่า 5 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 54.35)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด

1. ในด้านการแบ่งหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องการกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาบางส่วน รวมทั้งการศึกษานอกระบบ

โรงเรียน เรื่องการกำหนดให้เทศบาลรับผิดชอบจัดการศึกษาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเทศบาล เรื่องการกำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสังกัดราชการบริหารส่วนภูมิภาค และเรื่องการกำหนดให้กรมสามัญศึกษาเป็นหน่วยงานเดียวที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของรัฐในระดับจังหวัด

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด ในเรื่องการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ในระดับจังหวัดมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ เรื่องการที่ในระดับจังหวัดมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เรื่องการกำหนดให้โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง เรื่องการกำหนดให้โรงเรียนหรือวิทยาลัยของกรมอาชีวศึกษาที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัดสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง เรื่องการกำหนดให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง เรื่องการให้วิทยาลัยต่างๆ ภายในจังหวัดรับผิดชอบขึ้นตรงต่อกรมเจ้าสังกัดโดยไม่ผ่านจังหวัด และเรื่องในแต่ละจังหวัดมีหน่วยงานทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในเรื่องต่อไปนี้

เรื่องหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาภายในจังหวัด มีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและกอง/ฝ่ายการศึกษาเทศบาล ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด

เรื่องการกำหนดให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด

เรื่องการกำหนดให้วิทยาลัยครูที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัดสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด

เรื่องการกำหนดให้วิทยาลัยพลศึกษาที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัดสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการ

การศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยน้อยที่สุด

เรื่องการกำหนดค่าใช้จ่ายวิทยาสัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัด
สังกัดราชการบริหารส่วนกลาง ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการ
การที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด

เรื่องการกำหนดค่าใช้จ่ายวิทยาสัยศิลปที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสังกัดราชการบริหาร
ส่วนกลาง ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการ
ศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยน้อยที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษากับข้าราชการที่รับผิดชอบ
การจัดการศึกษา โดยการทดสอบค่า-ไคสแควร์ ปรากฏว่า ประชากรทั้งสองกลุ่ม มีความ
คิดเห็นไม่แตกต่างกัน เพียง 3 เรื่อง คือ เรื่องการกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบ
ขอจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาบาง
ส่วน รวมทั้งการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่องการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท
(ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ในระดับจังหวัดมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ และเรื่องการกำหนด
ให้กรมสามัญศึกษาเป็นหน่วยงานเดียวที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของรัฐใน
ระดับจังหวัด

2. ในด้านอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน
ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่ เห็น
ด้วยมากที่สุด ในเรื่องศึกษาธิการจังหวัดมีฐานะเป็นตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการ ทำ
หน้าที่ดูแลการศึกษาของทุกกรมภายในจังหวัด และเรื่องในการบริหารการประถมศึกษา
ระดับจังหวัดในรูปองค์คณะบุคคลเปิดโอกาสให้ข้าราชการฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัด
การศึกษามีส่วนร่วมในการบริหาร

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา มีความคิด
เห็นไม่แตกต่างกันมากนัก ในเรื่องการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดอำนาจการตัดสินใจ
สั่งการส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับส่วนกลาง ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อย และข้าราชการ
การที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นด้วยน้อยที่สุด

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน ในเรื่องต่อไปนี้

เรื่องการกำหนดให้ตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดและตำแหน่งผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเป็นตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดควบคู่กันไป ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด

เรื่องการทำหน่วยงานทางการศึกษาภายในจังหวัดหลายหน่วยงานบริหารงานโดยไม่ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด

เรื่องการบริหารสถานศึกษาของกรมสามัญศึกษาโดยมีหัวหน้าสถานศึกษาขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด

เรื่องการทำงานการศึกษาในระบบโรงเรียน ผ่านศึกษาธิการจังหวัดเฉพาะระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมาก แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด

เรื่องการบริหารการประถมศึกษาภายในจังหวัดในปัจจุบันได้กระจายอำนาจในการตัดสินใจสั่งการไปสู่ระดับปฏิบัติมากที่สุด ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด

เรื่องการบริหารการศึกษาระดับอื่นๆนอกจากประถมศึกษาไม่ได้กระจายอำนาจในการตัดสินใจสั่งการไปสู่ระดับปฏิบัติมากเท่าที่ควร ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยปานกลาง แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมาก

เรื่องในการบริหารการประถมศึกษาจังหวัดในรูปองค์คณะบุคคลเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการบริหาร ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยปานกลาง

เรื่องในการบริหารการประถมศึกษาจังหวัดในรูปองค์คณะบุคคลเปิด

โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับเรื่องการบริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัดโดยรูปองค์กรแบบคลุปรากฎว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษามีความคิดเห็นขัดแย้งกัน คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยมากที่สุด (ร้อยละ 25.00) แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยน้อยที่สุด (ร้อยละ 25.00) ในน้ำหนักความคิดเห็นที่เท่ากัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษากับข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา โดยการทดสอบค่าไค-สแควร์ ปรากฏว่า ประชากรทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันทุกเรื่อง

3. ในด้านความสัมพันธ์ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยน้อย ในเรื่องหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัดมีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาร่วมกัน เรื่องหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัดมีการวางแผนจัดการศึกษาร่วมกัน เรื่องหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัดมีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน เรื่องหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัดมีการประสานร่วมมือกันในการจัดการศึกษา เรื่องได้มีการจัดระบบการสื่อสาร เพื่อการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัด และเรื่องสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับเดียวกันภายในจังหวัดมีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา เช่น ครู อาคารเรียน โรงฝึกงาน และสนามร่วมกัน

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจนในเรื่องต่อไปนี้ คือ

เรื่องหน่วยงานทางการศึกษาระดับเดียวกันภายในจังหวัดมีการประสานงานกันในการจัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยปานกลาง แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยน้อย

เรื่องวิทยาลัยต่างๆในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการภายในจังหวัดโคจักษ์หลัก
 สูตรการสอน ประธานสัมพันธ์กันก็ไม่มีการซ้ำซ้อน ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วย
 ปานกลาง แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยน้อย

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร การศึกษากับข้าราชการที่รับผิดชอบ
 มาตรการจัดการศึกษา โดยการทบทวนค่าไล-สแควร์ ปรากฏว่า ประชากรทั้งสองกลุ่ม
 มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เพียง 2 เรื่อง คือ เรื่องหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ
 ทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัดมีการวางแผนจัดการศึกษาร่วมกันและ
 เรื่องได้มีการจัดระบบการสื่อสาร เพื่อการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานบริหารการ
 ศึกษา ระดับจังหวัด

4. ในคํานการแบ่งหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในอนาคต ปรากฏว่า
 ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบมาตรการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่ เห็นด้วยมากที่สุด
 ตรงกันในทุกเรื่อง กล่าวคือ เรื่องรวมโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เข้าด้วยกัน
 เรื่องรวมสถานศึกษาระดับวิทยาลัยต่างๆที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัด เข้าด้วยกันเป็นวิทยาลัย
 เดียว เรื่องในแต่ละจังหวัดให้มีหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับเดียวกันเพียงหน่วยงานเดียว
 เรื่องให้มีหน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) เพียงหน่วยงาน
 เดียว และเรื่องการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย)
 ควรอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร การศึกษากับข้าราชการที่รับผิดชอบ
 มาตรการจัดการศึกษา โดยการทบทวนค่าไล-สแควร์ ปรากฏว่า ประชากรทั้งสองกลุ่มมีความ
 คิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกเรื่อง ยกเว้นเพียงเรื่องเดียวที่ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตก
 ต่างกัน คือ เรื่องการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย)
 ควรอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด

5. ในคํานอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในอนาคต
 ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบมาตรการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่ เห็น
 ด้วยมากที่สุด ในเรื่องหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัดที่รับผิดชอบมาตรการจัดการศึกษา
 ทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ควรสังกัดราชการบริหาร

ส่วนภูมิภาค เรื่องในการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดควรมีผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดสูงสุดสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเพียงคนเดียว เรื่องควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดขึ้น เพื่อกำหนดนโยบายและความคุ้มครองการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) เรื่องควรเปิดโอกาสให้ผู้อำนวยการการศึ เป็นกรรมการในคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เรื่องควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นกรรมการในคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เรื่องควรเปิดโอกาสให้ตัวแทนข้าราชการฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเป็นกรรมการในคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เรื่องควรให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดโดยตำแหน่ง และเรื่องผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการควรทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อยที่สุด ในเรื่องหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัดที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ควรสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง และเรื่องหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัดที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ควรสังกัดราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในเรื่องผู้ว่าราชการจังหวัดควรมีอำนาจสูงสุดในการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยน้อยที่สุด แต่ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยมากที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษากับข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา โดยการทดสอบค่าไค-สแควร์ ปรากฏว่า ประชากรทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ในเรื่องหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัดที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ควรสังกัดราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เรื่องควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดขึ้น เพื่อกำหนดนโยบายและความคุ้มครองการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายใน

จังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) เรื่องควรเปิดโอกาสให้ผู้แทนข้าราชการครู เป็นกรรมการในคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เรื่องควรเปิดโอกาสให้ผู้แทนจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นกรรมการในคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด และเรื่องควรเปิดโอกาสให้ตัวแทนข้าราชการฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเป็นกรรมการในคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด

6. ในด้านความสัมพันธ์ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในอนาคต ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยมากที่สุด ในทุกเรื่อง คือ เรื่องหน่วยงานทางการศึกษาระดับเดียวกันภายในจังหวัด ควรมีการประสานงานกันในการจัดการศึกษา เรื่องหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ในจังหวัดควรมีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาร่วมกัน เรื่องหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัดควรมีการวางแผนจัดการศึกษาร่วมกัน เรื่องหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัดควรมีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน เรื่องหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัดควรมีการประสานงานร่วมมือกันในการจัดการศึกษา เรื่องควรมีการจัดระบบเพื่อการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัด เรื่องสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับเดียวกันภายในจังหวัดควรมีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา เช่น ครู อาคารเรียน โรงฝึกงาน และสนาม ร่วมกัน เรื่องควรมีการรวมหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับเดียวกันเข้าเป็นหน่วยงานเดียว เพื่อให้การประสานงานมีประสิทธิภาพ และเรื่องควรมีการรวมหน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในระดับจังหวัดเข้าเป็นหน่วยงานเดียว เพื่อให้การประสานงานมีประสิทธิภาพ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร การศึกษากับข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา โดยการทดสอบค่าไค-สแควร์ ปรากฏว่า ประชากรทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกเรื่อง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

เกี่ยวกับการแบ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นว่า การแบ่งหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน ก่อให้เกิดปัญหา อุปสรรคในการบริหารการศึกษา ดังนี้ การที่หน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัดมีหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการทำงานซ้ำซ้อนกัน สิ้นเปลืองทรัพยากรทางการศึกษา ขาดการประสานร่วมมือกันในการปฏิบัติงานทำให้การจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาในแต่ละระดับไม่สอดคล้องสัมพันธ์กัน เกิดการแตกความสามัคคีในหมู่ข้าราชการและผู้บริหารการศึกษาต่างหน่วยต่างสังกัด เกิดความสับสนในการรับผิดชอบและการสั่งการ เพราะขาดเอกภาพในการบังคับบัญชา และการปฏิบัติงานล่าช้าเนื่องจากสายการบังคับบัญชายาวเกินไป

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ได้ให้ข้อเสนอแนะตรงกันว่า ควรปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารการศึกษา โดยให้มีหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัดซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพียงหน่วยงานเดียวทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัด และควรให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกหน่วยงานภายในจังหวัดสังกัดราชการบริหารส่วนภูมิภาค เฉพาะผู้บริหารการศึกษาบางส่วนเสนอแนะว่า ควรรวมการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเข้าอยู่ภายใต้หน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัดเพียงหน่วยเดียว

เกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นว่า การกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน ก่อให้เกิดปัญหา อุปสรรคในการบริหารการศึกษา ดังนี้ ขาดเอกภาพในการบังคับ

ปัญหา การกำหนดขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาแต่ละหน่วยงานไม่ชัดเจน ก่อให้เกิดความสับสน เกิดการทำงานซ้ำซ้อนกัน ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรทางการศึกษา ขาดการประสานร่วมมือกันในการจัดการศึกษา เกิดความขัดแย้ง แบ่งพรรคแบ่งพวก แยกความสามัคคีในหมู่ข้าราชการครู การรวมอำนาจการบริหาร เข้าสู่ส่วนกลางทำให้ขาดความคล่องตัวในการตัดสินใจสั่งการ และการปฏิบัติงานท้องถิ่น เพราะสายการบังคับบัญชายาวเกินไป

เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรค ดังกล่าว ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะตรงกันว่า ควรปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดเสียใหม่ โดยคำนึงถึงหลักเอกภาพในการบริหารการศึกษา การบริหารงานในรูปองค์คณะบุคคล การกระจายอำนาจ และการประสานงาน โดยเห็นสมควรให้มีหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัดซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพียงหน่วยงานเดียว รับผิดชอบจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัด กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาทุกหน่วยงานให้ชัดเจน จัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมดูแลการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัด ให้มีผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดสูงสุดเพียงคนเดียวและเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูทุกหน่วยงานภายในจังหวัด และให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกหน่วยงานที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) สังกัดราชการบริหารส่วนภูมิภาค และเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาเสนอแนะให้ส่วนกลางมอบหรือกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษากลับแก่จังหวัดมากขึ้น

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นว่า มีปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ดังนี้ คือ ไม่มีการร่วมมือกันในการจัดการศึกษา กล่าวคือ ไม่มีการประสานงานกันทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการปฏิบัติงาน และหน่วยงานทางการศึกษาใช้ทรัพยากรทางการศึกษาไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เพราะ มีการทำงานซ้ำซ้อนกันและไม่สามารถใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันได้

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดใหม่ โดยให้มีหน่วยงานเดียวรับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ให้บริหารงานในรูปคณะกรรมการโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและความคุมดูแลการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัด กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาทุกหน่วยงานให้ชัดเจน และให้มีผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดสูงสุดเพียงคนเดียว

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงซึ่งสมควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง 35 - 44 ปี มีวุฒิระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีอายุราชการระหว่าง 10 - 20 ปี และมีอายุในตำแหน่งปัจจุบันระหว่าง 5 - 10 ปี ส่วนข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ เป็นชาย มีอายุระหว่าง 45 - 54 ปี มีวุฒิระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีอายุราชการระหว่าง 10 - 20 ปี และมีอายุราชการในตำแหน่งปัจจุบันต่ำกว่า 5 ปี

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน มีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงพอสมควร ตลอดจนมีประสบการณ์ในการทำงานมานานพอสมควร นับว่าทั้งสองกลุ่มมีคุณสมบัติประจำตัวที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การงานที่รับผิดชอบอยู่ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า ความคิดเห็นและข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดที่ได้รับจากประชากรทั้งสองกลุ่มนั้น เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้และเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

2. เกี่ยวกับการแบ่งหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการแบ่งหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน มีประเด็นสำคัญ 2 ประเด็นตรงกัน ซึ่งสมควรจะนำมาอภิปราย คือ

ประเด็นที่ 1 การที่ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการ

ศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดตรงกันในเรื่อง มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัด มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัด การให้วิทยาลัยต่าง ๆ ภายในจังหวัดรับผิดชอบขึ้นตรงต่อกรมเจ้าสังกัดโดยไมผ่านจังหวัด และในแต่ละจังหวัดมีหน่วยงานทั้งในและนอกกระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายความว่า ทั้งสองกลุ่มไม่เห็นด้วยกับลักษณะการแบ่งหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการขาดเอกภาพในการบริหารการศึกษา และปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนกัน ซึ่งนับว่าเป็นความจริงซึ่งเราสามารถเห็นได้ชัดเจนว่า การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัด มี 2 หน่วยงาน รับผิดชอบอยู่ซึ่งเป็นการทำงานซ้ำซ้อนกัน คือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และกองหรือฝ่ายการศึกษาเทศบาล และที่ซ้ำซ้อนกันมากที่สุด ก็คือ เรื่องการผลิตครู ปรากฏว่า มีหลายหน่วยงานทำหน้าที่ผลิตครูซ้ำซ้อนกัน ได้แก่ วิทยาลัยครู วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยต่าง ๆ ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัย การขาดเอกภาพในการบริหารการศึกษา และการทำงานซ้ำซ้อนกัน เป็นเหตุให้การจัดการศึกษาไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายการบริหารการศึกษาโดยประสิทธิภาพ และสิ้นเปลืองทรัพยากรของชาติ ซึ่งตรงกับสรุปผลการพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับระบบบริหารและการจัดการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 18) ว่า

การที่การบริหารการศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน หลายกระทรวงทำให้การจัดการศึกษาแยกเป็นส่วน ๆ ขาดความต่อเนื่อง และประสานสัมพันธ์กัน และการที่ไม่มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบควบคุมการดำเนินงานทั้งระบบในทุกระดับและประเภทการศึกษา ทำให้การดำเนินงานตามแนวนโยบายไม่บรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ การบริหารงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และไม่เอื้ออำนวยให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

ประเด็นที่ 2 การที่ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นด้วยน้อยที่สุดในเรื่องหน่วยงานทางการศึกษาส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัด แยกสับสังกัดราชการบริหารส่วนกลาง และบริหารงานขึ้นตรงต่อกรมเจ้าสังกัดโดยไมผ่านจังหวัด หมายความว่า ทั้งสองกลุ่มไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กับสภาพ

โครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบันที่มีลักษณะรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ทำให้การบริหารการศึกษาในระดับจังหวัดล่าช้า เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานมากมาย ผลการวิจัยนี้ตรงกับ รายงานฉบับที่ 1 เรื่องการประมวลข้อคิดเห็นจากรายงานการวิจัยและสื่อมวลชนเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2517 : 1 - 2) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้สรุปข้อคิดเห็นว่า "ระบบบริหารการศึกษาที่อำนาจการบริหารอยู่กับส่วนกลาง เป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากมาย ทั้งในแง่ปรัชญา การจัดองค์การ และการบริหารการศึกษาค้นปฏิบัติการ ซึ่งรวมทั้งการบริหารงานบุคคล และการบริหารการเงิน..."

จากการที่ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาเห็นว่าการแบ่งหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบจัดการศึกษาทำให้ขาดเอกภาพในการบริหารการศึกษา และเกิดการทำงานซ้ำซ้อนกันเพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว ทั้งสองกลุ่มจึงเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับการแบ่งหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในอนาคตในเรื่องต่อไปนี้ คือ เรื่องรวมโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเข้าด้วยกัน เรื่องรวมสถานศึกษาต่างๆ ระดับวิทยาลัยภายในจังหวัดเข้าด้วยกันเป็นวิทยาลัยเดียว เรื่องในแต่ละจังหวัดให้มีหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับเดียวกันเพียงหน่วยงานเดียว เรื่องให้มีหน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) เพียงหน่วยงานเดียว และเรื่องการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด

ในประเด็นที่รวมสถานศึกษาต่างๆ ระดับวิทยาลัยภายในจังหวัดเข้าด้วยกันเป็นวิทยาลัยเดียวกันดี และประเด็นที่ให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) เพียงหน่วยงานเดียวกันดี ตรงกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพิจารณาโครงสร้างและระบบบริหารการศึกษาที่เสนอให้ จัดรวมวิทยาลัยต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการที่สอนในระดับประกาศนียบัตร เข้าด้วยกัน โดยรวมวิทยาลัยที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันหรืออยู่ใกล้ เคียงกันเข้าเป็นวิทยาลัยภูมิภาค และให้โอนอำนาจหน้าที่

เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด การควบคุมดูแลเกี่ยวกับการบริหารมัธยมศึกษาและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดมาอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในรูปแบบใหม่ (ชาวครูไทย, ปักษ์แรก มีนาคม 2527 : 14 - 15)

3. เกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน มีประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น ที่จะนำมาอภิปราย คือ

ประเด็นที่ 1 การที่ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษามีความคิดเห็นใกล้เคียงกันมาก คือ ในเรื่องการบริหารการศึกษาส่วนใหญ่ระดับจังหวัด อำนาจการตัดสินใจสั่งการส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับส่วนกลาง ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นควยน้อย และข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่เห็นควยน้อยที่สุด หมายความว่า ทั้งสองกลุ่มเห็นตรงกันว่า ในปัจจุบันยังไม่ได้มีการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปสู่ระดับจังหวัดอย่างแท้จริง ซึ่งผลของการวิจัยนี้ สอดคล้องกับรายงานการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 33) โดยคณะทำงานพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการชี้ให้เห็นปัญหาของระบบการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการว่า "ขาดเอกภาพ ขาดการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง"

ประเด็นที่ 2 ในเรื่องการบริหารการประถมศึกษาจังหวัด โดยรูปองค์กรคณะบุคคล ปรากฏว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่เห็นควยมากที่สุด ส่วนข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นแตกแยกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งเห็นควยมากที่สุด และอีกฝ่ายหนึ่งเห็นควยน้อยที่สุด ในน้ำหนักความคิดเห็นร้อยละ 25.00 ทั้งสองฝ่ายเท่ากัน หมายความว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่และข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนหนึ่ง เห็นควยกับหลักการวินิจฉัยตัดสินปัญหาในรูปองค์กรคณะบุคคลหรือการบริหารงานในรูปคณะกรรมการ นั่นเอง

จากการที่ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา

เห็นตรงกันว่า ยังไม่ได้มีการกระจายอำนาจการบริหาร การศึกษาไปสู่ระดับจังหวัดอย่างแท้จริง และเห็นด้วยกับวิธีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการ ทั้งสองกลุ่มจึงเห็นด้วยมากที่สุด เกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในอนาคต ในเรื่องต่อไปนี้ คือ เรื่องหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัดที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ควรสังกัดราชการบริหารส่วนภูมิภาค เรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมดูแลการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการ โดยตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาสูงสุดในจังหวัดซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ ผลการวิจัยนี้ ตรงกับสรุปผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของศึกษาธิการอำเภอของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 10) ว่า "ถ้าจะมีการปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหาร การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ควรให้มีหน่วยงานจัดการศึกษาทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอเพียงหน่วยงานเดียว ควรบริหารงานในรูปกรรมการที่มาจาก การเลือกตั้ง และควรกระจายอำนาจการบริหาร การศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยส่วนกลางทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ควบคุมนโยบายเท่านั้น"

ดังนั้นจึงเห็นสมควรจะนำหลักการ กระจายอำนาจการบริหาร การศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ระดับปฏิบัติคือส่วนภูมิภาค และควรนำวิธีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการไปใช้ในการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดในอนาคต

4. เกี่ยวกับความสัมพันธ์ ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด

ผู้บริหารการศึกษาและข้าราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นน้อย เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน ในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ภายในจังหวัด มีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษารวมกันน้อย มีการวางแผนการจัดการศึกษารวมกันน้อย มีการใช้ทรัพยากรทางการศึกษารวมกันน้อย มีการประสานร่วมมือกันในการจัดการศึกษาน้อย แม้กระทั่งสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับเดียวกันภายในจังหวัดก็ยังมี การใช้ทรัพยากรทางการศึกษารวมกันน้อยด้วย และมีการจัดระบบการสื่อสาร เพื่อการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานบริหารการศึกษาระดับจังหวัดน้อย

สรุปแล้ว หมายความว่า ทั้งสองกลุ่มเห็นตรงกันว่า ราชการประสานงานกันในระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับจังหวัดเกือบทุกเรื่อง ซึ่งความเป็นจริงในแต่ละจังหวัดมีหน่วยงานทางการศึกษาหลายสังกัด เช่น โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยครู ฯลฯ เป็นต้น ปรากฏว่า หน่วยงานทางการศึกษาเหล่านี้ทั้งที่สังกัดกระทรวงเดียวกัน คือ กระทรวงศึกษาธิการ แต่ไม่สามารถใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ร่วมกันได้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า อยู่คนละกรม อยู่คนละสังกัด แสดงให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา ก่อให้เกิดความสูญเปล่า และสิ้นเปลืองงบประมาณของชาติอย่างมากมาย ผลของการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง บทบาทของศึกษาธิการอำเภอ ของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 19) ว่า "ความคิดเห็นจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหาร การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (พ.ศ.2525) ว่าเหมาะสมหรือไม่นั้น ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ยังไม่เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า ขาดเอกภาพ มีหลายหน่วยงาน ต่างฝ่ายต่างทำไม่ประสานสัมพันธ์กัน..."

ข้อเสนอแนะ

ถ้าหากจะมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหาร การศึกษาของชาติในอนาคต การจัดโครงสร้างการบริหาร การศึกษาระดับจังหวัด สมควรพิจารณาเรื่องต่อไปนี้

1. ควรมีหน่วยงานบริหาร การศึกษาระดับจังหวัดซึ่งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพียงหน่วยงานเดียว ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (ยกเว้นมหาวิทยาลัย)

2. ควรบริหารงานในรูปคณะกรรมการ โดยจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดขึ้นเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมดูแล การจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในจังหวัด (ยกเว้นมหาวิทยาลัย)

3. องค์ประกอบของคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด ควรประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานโดยตำแหน่ง ผู้บริหาร การศึกษาสูงสุดในระดับจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง เปิดโอกาสให้ผู้แทนข้าราชการครู ประชาชน

และข้าราชการฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เข้าร่วมเป็นกรรมการ

4. ควรมีผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัดสูงสุดเพียงคนเดียว และเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูทุกหน่วยงาน

5. หน่วยงานทางการศึกษาทุกหน่วย (ยกเว้นมหาวิทยาลัย) ที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัดควรสังกัดราชการบริหารส่วนภูมิภาค

6. ควรกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาคให้มากที่สุด

7. ควรรวมวิทยาลัยต่างๆในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัดเข้าด้วยกันเป็นวิทยาลัยเดียว

8. ควรกำหนดขอบเขต อำนาจหน้าที่และสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางการศึกษาทุกหน่วยงานให้ชัดเจน

9. ควรพิจารณาเรื่องการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรจะศึกษาวิจัยในลักษณะของการพัฒนารูปแบบโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด โดยมีการทดลองใช้เพื่อปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย

2. ควรจะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด โดยในขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยให้มีการทดสอบความรู้ของกลุ่มประชากรในเรื่องหลักการจัดองค์การ

3. ควรจะศึกษาวิจัยแนวสีกในลักษณะการศึกษาเฉพาะกรณีในเรื่องความสัมพันธ์ของหน่วยงานทางการศึกษาที่ตั้งอยู่ภายในจังหวัด

4. ควรจะศึกษาวิจัยแนวสีกในลักษณะการศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างการบริหารการศึกษาระดับจังหวัดในปัจจุบัน